

Autism Sveriges remissvar på utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (SOU 2023:56)

Autism Sverige överlämnar härmed sitt remissvar över ovan rubricerat betänkande. Vi arbetar för att skapa bättre levnadsvillkor för personer med autism. Vår vision är ett samhälle där alla kan delta, där personer med autism möts med respekt och har bra livskvalitet genom hela livet. Förbundet representerar omkring 18 500 medlemmar och bland dessa finns personer med egen funktionsnedsättning, närstående och personer som är yrkesverksamma inom området.

Allmänna synpunkter

Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva självständigt och att delta i samhällslivet på samma villkor som andra människor. LSS, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387), är därför viktig för många av Autism Sveriges medlemmar.

Alla insatser genom LSS är frivilliga och syftar till att med stöd och service ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att leva som andra. Stöd enligt LSS ska utgå från en värdegrund med bärande principer om självbestämmande, inflytande, tillgänglighet, delaktighet och kontinuitet. Till det ska begrepp som valfrihet och integritet ses som centrala. Det finns inget utrymme i LSS för tvång, begränsningar eller andra åtgärder utan den enskildes samtycke.

Socialstyrelsen, Inspektionen för Vård och Omsorg, och intresseorganisationer som Autism Sverige som samlar personer med funktionsnedsättning och deras närstående har upprepade gånger genom åren pekat på allvarliga brister i kompetens och organisation i verksamheter enligt LSS. I stället för att tänka möjlighet till flytt utan samtycke är det absolut nödvändigt att i verksamheter enligt LSS höja kompetensen om funktionsnedsättningar, kommunikation/kommunikationsstöd, delaktighet och bästa tillgängliga vilja för att säkerställa att situationer som kan uppstå vid pandemier i stället kan hanteras med information och samtycke. Det samma gäller även eventuella begränsningar av besök på grund av smittskyddsskäl. Det är inte förbud och tvång, utan höjd kompetens, information och samtycke som är rätt väg framåt.

Synpunkter på utredningens förslag

Förslaget att införa extraordinära åtgärder som möjliggör flytt av personer som bor i bostäder enligt LSS och är smittade eller kan antas vara smittade av samhällsfarlig sjukdom, utan deras samtycke, avstyrks. En bostad enligt LSS bör betraktas som en individs hem och utgör en grundläggande och trygg utgångspunkt för deras vardag och tillvaro. Inom ramen för LSS ska insatser vara frivilliga och syfta till att ge personer med funktionsnedsättningar möjlighet att leva som andra, med en grund i värdegrunder såsom självbestämmande, inflytande och integritet. I händelse av nödvändiga tvingande åtgärder enligt

smittskyddslagstiftning i samband med pandemier ska det vara samma lagstiftning och åtgärder som för övriga befolkningen som också gäller den som har sitt hem i en bostad enligt LSS. Bostäder enligt LSS är inte institutioner utan det är enskilda individer som har sina hem i bostäder enligt LSS. Lagstiftningen i LSS är till för att ge individer stöd och service. Extraordinära smittskyddsåtgärder med tvingande inslag ska i den mån de behövs gälla hela befolkningen eller inte alls.

Vid pandemier bör behov som kan uppstå hanteras inom befintlig smittskyddslagstiftning, vilket inkluderar personer boende i LSS-bostäder. I stället för att överväga tvångsåtgärder är det av största vikt att höja kompetensen inom verksamheter enligt LSS för att säkerställa att situationer kan hanteras genom information och samtycke. Eventuella begränsningar bör likaledes hanteras med höjd kompetens, information och samtycke.

Vi ser även brister i utredningens förslag, särskilt avseende beslutsordning och involvering av personer med funktionsnedsättning eller deras företrädare. Vidare är det otydligt hur förslagen förhåller sig till FN:s funktionsrättskonvention. Förslaget om flytt utan samtycke framstår som särskilt problematiskt, med tanke på bristen på tydliga beslutsprocesser och risk för godtyckliga tolkningar.

Autism Sverige vill särskilt betona att LSS inte tillåter tvång och att personalen inte är utbildad för eller har befogenheter att använda tvångsåtgärder. Att flytta personer utan deras samtycke kan resultera i oro och stress för målgruppen och kan vara mycket skadligt för deras psykiska hälsa. Den ordinarie verksamheten bör därför fortsätta med samma fokus på samtycke och individens välbefinnande, även under pandemier.

Stockholm enligt ovan

Camilla Rosenberg

Förbundsordförande

Hanna Bastrup

Biträdande förbundssekreterare och
intressepolitisk samordnare